

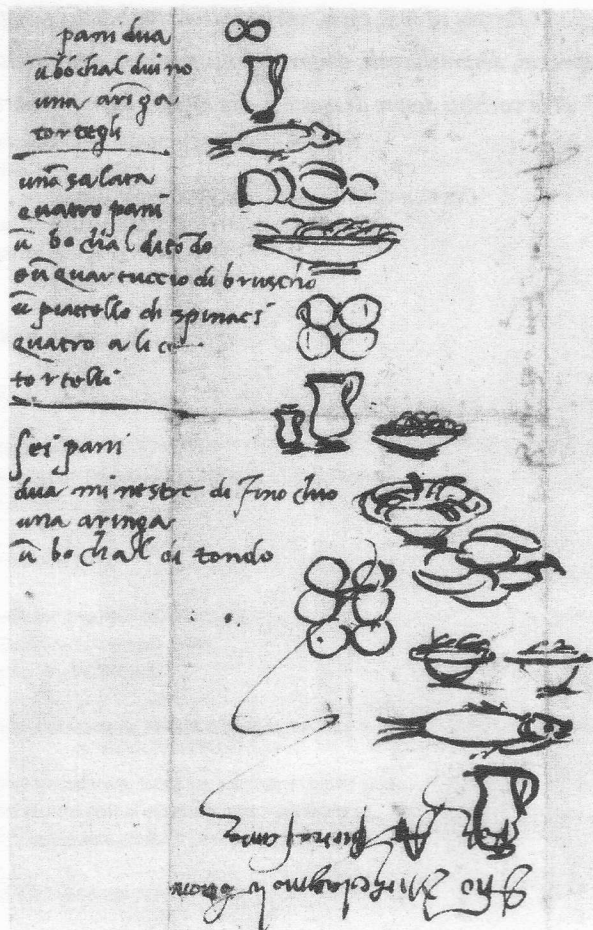
MATHIAS ÉNARD, născut în 1972, studiază civilizațiile arabe și persane și petrece mult timp pentru cercetare în Orientul Mijlociu. În prezent predă la Barcelona, traduce din limba arabă și scrie despre arta islamică.

În 2003 debutează ca scriitor de ficțiune cu romanul *La Perfection du tir*, care va fi recompensat cu mai multe premii pentru francofonie. Confirmă apoi în 2008 cu *Zone*, un roman scris într-o singură frază lungă de 500 de pagini, pentru care câștigă nu mai puțin de șase premii literare.

În 2010 publică *Vorbește-le despre bătălii, regi și elefanți*, un mare succes de critică, pentru care primește premiul Goncourt des lycéens. Consacrarea definitivă vine în 2015, când câștigă prestigiosul premiu Goncourt pentru romanul *Boussole*.

MATHIAS
ÉNARD
vorbește-le
despre bătălii, regi
și elefanți

Traducere din limba franceză
CRISTIAN FULAȘ

Noaptea nu e unită cu ziua. E arsă de ea. În zori, urcă pe rug. Și odată cu ea urcă pe rug oamenii nopții, băutorii, poeții, amanții. Suntem un popor de exilați, de condamnați la moarte. Nu te cunosc. Îl cunosc pe prietenul tău turc; e unul de-ai noștri. Încet-încet va dispărea din lume, înghițit de umbră și de vedeniile lui; suntem frați. Nu știi ce durere sau ce plăcere l-a împins spre noi, spre praful stelelor, poate opiul, poate vinul, poate iubirea; poate vreo rană neștiută a sufletului, ascunsă bine între pliurile memoriei.

Cauți să ni te alături.

Frica și neliniștea te aruncă în brațele noastre, încerci să te ghemuiești, dar corpul tău dur rămâne prins în incertitudinile tale, îndeapărtează dorința, refuză abandonul.

Nu te învinuiesc.

Tu trăiești într-o altă închisoare, o lume a forței și a curajului, una în care crezi că poți fi purtat spre triumf; crezi că obții bunăvoința celor puternici, cauți gloria și averea. Totuși, la căderea nopții, tremuri. Nu bei, căci te temi; știi că arsura alcoolului te aruncă în slăbiciune, în irezistibila nevoie de a găsi mângâierile, o tandrețe

dispărută, lumea pierdută a copilăriei, mulțumirea, calmul în fața nehotărârii scânteietoare a întunericului.

Crezi că-mi dorești frumusețea, dulceața pielii, strălucirea surâsului, finețea articulațiilor, carminul buzelor, dar, în realitate, fără să știi, tu cauți ștergerea fricilor, vindecarea, uniunea, reîntoarcerea, uitarea. Această forță din tine te devorează în singurătate.

Și atunci suferi, pierdut într-un asfințit infinit, jumătate din tine în zi, jumătate în noapte.

Trei baloți de blănuri de jder și samur, o sută douăsprezece *panni* (baloți) de lână, nouă ruloari de satin de Bergamo, tot pe-atâtea de velur florentin aurit, cinci butoaie de silitră, două lăzi cu oglinzi și un mic cuțar cu bijuterii; iată ce debarcă în urma lui Michelangelo Buonarroti, în portul Constantinopol, joi, 13 mai 1506. Nici nu trăsese bine fregata la țarm, că sculptorul a și sărit pe chei. Se clatină un pic, după șase zile de navigație grea. Nu cunoaștem numele tălmaciului care-l așteaptă, să-i spunem Manuel; cunoaștem, în schimb, numele negustorului care-i ține tovărășie, Giovanni di Francesco Maringhi, florentin stabilit deja de cinci ani în Istanbul. Mărfurile sunt ale lui. E un om afabil, bucuros de întâlnirea cu sculptorul lui *David*, acest erou al Republicii Florentine.

Evident, Istanbul era un cu totul alt oraș în vremurile acelea; înainte de toate, i se spunea Constantinopol; Sfânta Sofia trona singură peste oraș, fără Moscheea Albastră, țărnul oriental al Bosforului era pustiu, Marele Bazar nu era încă această imensă pânză de păianjen de astăzi, în care turiștii din toată lumea se rătăcesc pentru a fi devorați. Imperiul nu mai era roman și, de

fapt, nu era încă Imperiu, orașul oscila între greci, romani, evrei și latini; sultanul se numea Baiazid¹ al II-lea, supranumit Cel Sfânt, Cel Pios, Cel Drept. Florentinii și venețienii îi spuneau Bajazeto, francezii, Bajazet. Era un bărbat înțelept și discret, care avea să domnească treizeci de ani; se desfăta cu vinul, poezia și muzica; nu-i plăceau nici femeile tinere, nici bărbații tineri; prețuia științele și artele, astronomia, arhitectura, plăcerile războiului, caii iuți și armele bine ascuțite. Nu știm ce îl va fi împins să-l invite pe Michelangelo Buonarroti din neamul Buonarroti din Florența la Istanbul, chiar dacă, în Italia, sculptorul se bucura deja de un mare renume. Era comparat adesea cu Leonardo da Vinci, mai în vârstă decât el cu douăzeci de ani.

¹Sultanul Beyazid-î Velî (1447-1512) a domnit în anii 1481-1512 și a murit asasinat prin otrăvire (n. tr.).

În anula acela Michelangelo a părăsit Roma dintr-un impuls în ziua de sâmbătă, 17 aprilie, în ajunul așezării pietrei de temelie a noii bazilici Sfântul Petru. Mersese la Roma pentru a-l ruga pe Papă, a cincea oară, să binevoiască să-și onoreze promisiunea de a-l plăti. A fost dat afară.

Michelangelo tremură în mantia lui de lână, primăvara e timidă și ploioasă. Ajunge la frontiera Republicii Florența în al doilea ceas al nopții, ne spune Ascanio Condivi¹, biograful său. Înnoptează într-un han, la treizeci de leghe de oraș.

Spumegă împotriva Papei Iulius al II-lea, care l-a tratat atât de rău. Michelangelo e orgolios. Michelangelo are conștiința valorii sale ca artist.

Știindu-se în siguranță pe teritoriul florentin, îi trimite-n drumul lor pe zbirii pe care papa i-a pus pe urmele lui, cu poruncă să-l aducă la Roma, cu forța, dacă e nevoie. Ajunge la Florența a doua zi, înainte de cină. Servitoarea îi pune în față o supă chioară. Michelangelo îi ocărăște în

¹Ascanio Condivi (1525-1574) – pictor și scriitor italian, născut în orașul Ripatransone, cunoscut pentru opera sa *Vita di Michelangelo* (1553) (n. tr.).

gând pe arhitectul Bramante¹ și pe pictorul Rafael², geloșii care, crede, l-au săpat în fața Papei. Pontiful Giuliano della Rovere³ e un orgolios, ca și el. Mândru, trufaș și rău platnic. Artistul a trebuit să scoată din buzunar banii pentru blocurile de marmură pe care le-a ales de la Carrara pentru construcția mormântului papal, monument imens care ar trebui să troneze în mijlocul noii bazilici. Michelangelo oftează. Arvuna pentru lucrare a cheltuit-o pe transport, deplasări și plata ucenicilor care au nivelat blocurile.

Trudit de călătorie și griji, un pic încălzit de supă, sculptorul se întinde în patul său mic de om al Renașterii și adoarme așezat, cu spatele rezemat de o pernă, căci se teme de imaginea morții pe care o oferă corpul întins.

A doua zi așteaptă un mesaj de la papă. Tremură de furie când se gândește că pontiful nici măcar nu a binevoit să-l primească în seara plecării sale. Arhitectul Bramante e un imbecil, iar Rafael, pictorul, un fandosit. Pitici de curte care fletează mândria nemăsurată a celui împurpurat. Apoi sosește duminica și Michelangelo mănâncă de dulce pentru prima dată după două luni, un miel delicios, gătit de vecinul lui măcelar.

Desenează toată ziua, în scurt timp termină trei sepia și două miezuri de plumb.

¹ Donato Bramante (1444–1514), născut Donato di Pascuccio d'Antonio, cunoscut și sub numele de Bramante Lazzari, arhitect italian care a introdus stilul renascentist în Roma (n. tr.).

² Rafael Sanzio da Urbino (1483–1520) – pictor și arhitect italian din perioada Renașterii (n. tr.).

³ Giuliano della Rovere (1443–1513), cunoscut sub numele de papa Iulius al II-lea, a fost papă între 1503 și 1513 (n. tr.).

Zilele trec, Michelangelo începe să se întrebe dacă n-a făcut o greșală. Nu știe dacă să-i scrie Sanctității Sale. Să-i între iar în grații și să se întoarcă la Roma. Niciodată. La Florența, statuia lui David a făcut din el eroul orașului. Ar putea lua comenzile care nu ar întârzia să vină dacă s-ar afla de întoarcerea lui, dar asta ar declanșa mânia lui Iulius, care l-a tocmit. Ideea de a trebui să se umilească încă o dată în fața pontifului îi provoacă o izbucnire de furie.

Sparge două vase și o farfurioară de majolică. Apoi, potolit, se reapucă să deseneze, mai ales studii de anatomie.

Trei zile mai târziu, după liturghie, îl vizitează doi călugări franciscani care sosesc uzi learcă, fiindcă toarnă cu găleata. Arno s-a umflat mult în ultimele zile, e posibil să-i inunde. Servitoarea îi ajută să se usuce; Michelangelo îi studiază pe cei doi bărbați cu tivurile mantiilor pline de noroi, cu pulpele goale, cu pulpele subțiri.

– Maestre, venim să vă transmitem un mesaj de cea mai mare însemnătate.

– Cum m-ați găsit?

Michelangelo se gândește amuzat că Iulius al II-lea nu ar fi putut avea trimiși mai slabi.

– Ne-a îndrumat fratele vostru, maestre.

– Iată o scrisoare pentru domnia voastră, *maestro*. E vorba de o cerere deosebită, din partea unui personaj foarte sus-pus.

Scrisoarea nu e sigilată, dar e scrisă cu litere necunoscute. Michelangelo nu-și poate înfrâna dezamăgirea când vede că nu e trimisă de papă. Pune misiva pe masă.

– Despre ce e vorba?

– E o invitație a sultanului de la Constantinopol, maestre.

Ne imaginăm surpriza artistului, ochii lui mici care se holbează. Sultanul de la Constantinopol. Marele Turc. Răsușește scrisoarea între degete. Hârtia cerată e unul dintre cele mai plăcute materiale din lume.